

KÖNYVISMERTETÉSEK

Angyal Ádám

NÉZETEK AZ ERKÖLCSRŐL, AVAGY A MALASZT TERMÉSZET

Aula K., Budapest, 2003. 268 p.

Az erkölcs a társadalmi együttélést, az egyének, csoportok magatartását szabályozó, elfogadott és követett normák összessége; az etika a társadalmilag helyes és helytelen magatartást vizsgálva foglalkozik a viselkedési szokásokkal, normákkal. Az etikai normák részben jogszabályokban jelennek meg, részben pedig azokon kívül gyakorolnak hatást az emberek magatartására. Az üzleti etikai gyakorlatról és normákról szóló könyv szerzője rámutat arra, hogy napjainkra az erkölcsi normák és azok hiányának elismerése a közélet minden területén – így a gazdasági életben is – felértékelődik. A társadalmak már régóta igyekeztek szokásaikat elfogadhatóvá tenni, szabályokba foglalni; a modern közgazdaságtannak – már Adam Smith óta – erkölcsi tartalma is van. Olvashatunk az etika fejlődésének útjáról, a felelősség természetéről és gyakorlásáról; a legismertebb felelősségvállaló magatartás a gondosság, a gondoskodás, amely több tekintetben is etikusnak minősül, a felelősségvállalás hozzátartozik a becületes viselkedéshez. Szó van a könyvben a kollektív felelősségről, az üzleti szervezetek felelősségéről, a felelősség megnyilvánulásairól, a felelőtlen-ségről, a nem vállalat felelősségről

és annak elhárításáról is. A felmérések adatai azt mutatják, hogy a megkérdezettek kétharmada a társadalmi elfogadottságot tartja erkölcsösnek.

Az üzleti etika kialakulásának története a társadalmi ismeretek, az üzleti élet és a technika változásai-val függ össze; az elmúlt évszázadban a vezetéstudomány sok felismeréssel gazdagította az üzleti életet, a gazdasági élet globalizációja új perspektívákat nyújt az emberiségnek. Az elmúlt két évszázad társadalmi, gazdasági átalakulásai alapvetően megváltoztatták az erkölcsöket is; az üzleti erkölcs csak lassan illeszkedett be az etika világába, de nő azoknak a vállalatoknak és üzleteknek a száma, amelyek, illetve akik felismerték az üzleti etika pozitív hatásait. „A vállalati sikeresség egyik fontos feltétele a társadalom respektálása.” Az üzleti etika a környezetvédelemhez hasonlítható: az etika a társadalmi környezet respektálása. Az etikai döntések keretében az ítéletalkotás szabályairól, az erkölcsi ítéletekről olvashatunk; általában előre kidolgozott erkölcsi állásfoglalásokkal találkozunk, amelyek megismerését, elfogadását és alkalmazását várják el az érintettektől. Az így, előre kialakított etikai elvek érvényesítését az etikai intézmények, az etikai kódexek segítik elő.

Milyen tényezők befolyásolják az üzleti erkölcsi magatartást? Erre a kérdésre válaszolva a jogrend és a jogalkalmazás, a társadalom erkölcsi gyakorlata, a nevelési meggyőződések, a média, a közlés szerepét emeli ki a szerző. A társadalmi megfelelés befolyásolja az üzleti szervezetek versenyképességét; ez a társadalmi megfelelés az üzleti vállalkozás által érintettek elége-

dettségét fejezi ki, összetevői: környezet- és fogyasztóvédelem, közszolgálat, hátrányos helyzetűek támogatása stb. Fontos feltétel a politikai hatalommal való együttműködés is! A szervezeti etikai intézmények közül a szervezetek erkölcsi iránymutatásait tartalmazó etikai kódexek váltak be a legjobban. Megismerjük a szervezeti etika európai forrásait; a vállalati szintű etikai elkötelezettség írásos rögzítése csak a XX. században vált általánossá. Képet kapunk az etikai kódexek tartalmáról, a kódexeket az elvárások jellemzik. Sokféle etikai kódex készíthető; a könyvben összehasonlítás szemlélteti a vállalati kultúrára és az érintettek érdekeinek érvényesítésére épülő kódexek közötti különbségeket.

Az etikus magatartás érvényesülését az etikai légkör, az erkölcsi normák elfogadtatása, a kollektív kódexkészítés segíti elő; a kódexeket minden érintettnek meg kell ismernie, időnként felül kell azokat vizsgálni. Az erkölcsi problémák helyes kezelése a tanulástól, az etikai értékeléstől és a szervezeti magatartástól függ. Olvashatunk az etikai kódexek forrásairól, elemzési módszereiről, elemzési szempontjairól, tartalmi megállapításairól, a feldolgozott témákról és megoldásokról. A részletes tartalmi elemzés eredményeként betűrendes felsorolást találunk arról, hogy az egyes fogalmak a vizsgált kódexek hány százalékában fordultak elő. A tematikus elemzés során ehhez hasonló formában ismerjük meg a többször is előforduló álláspontokat, megfogalmazásokat. Hasonló célból készült el az ún. etikai problématerkép is, amely tükrözi a mai magyar erkölcsi állapotokat.

Végül a kódexekben megfogal-

mazott magatartási alapelveket, pozitív és negatív tulajdonságokat, erkölcsös viselkedési normákat találjuk meg Angyal Ádám könyvében, mely foglalkozik a nemzetközi és a magyar etikai kódexek összehasonlításával is, felsorolva a gyakorlatban mutatkozó jellegzetességeket. Az Összefoglalásban a szerző rámutat arra, hogy a hazai szervezetek és az érintettek közül csak kevesen rendelkeznek tevékenységüket befolyásoló etikai iránymutatással; ezek azonban – a fejlettebb országok gyakorlata alapján – fejleszthetők. „Az intézményi megoldások mellett a legjelentősebb magatartásformáló tényező a személyes (vezetői) példamutatás lehet.” A könyv melléklete a vizsgálatba bevont, az etikai kódexeket kibocsátó szervezetek felsorolását tartalmazza.

R. I.

Székely György

PÉNZÜGYEK ÉS BANKÜZLETEK

(The essence of money and banking)

PÉNZÜGYI MENEDZSEREK KÉZIKÖNYVE

(A handbook for financial managers)

KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. 328 p.

A szerző azt tűzi ki célul, hogy olvasói megértsék a pénz lényegét, a pénzügyi intézmények fejlődését és feladatait, a pénzügyi műveletek kockázatait és a hitelezési tevékenységet. Elsősorban mikrogazdasági szempontból mutatja be a bank- és

pénzügyeket mindazoknak, akik pénzügyi ismereteiket bővíteni kívánják. Segítséget nyújt a tanulmányaikat végző egyetemi hallgatóknak is a magyar és angol nyelven megjelent (bilingvis) könyvében.

Az alapismeretek keretében vázolja fel a pénz fejlődésének szakaszait, a pénz funkcióit, a pénz fogalmának meghatározását, valamint bemutatja a bankfejlődés történelmi szakaszait. A pénz fogalmának szűkebb körű meghatározásánál a funkciókat és a kívánalmakat tekinti át, a szélesebb körben végzett vizsgálatok szerint a modern pénz a bankszámlán elhelyezett pénzt, a számlavezető bankkal szembeni követelést, a bank tartozását jelenti. A szerző részletesen foglalkozik a bankok közvetítő szerepével, a bankok mérlegét befolyásoló tényezőkkel, tevékenységekkel a körültekintő (prudens) működés alapelveivel. Ez utóbbit a likviditásban, a fizetőképességben és a jövedelmezőségben jelöli meg.

Szó van a könyvben a bankok motivációiról; ezek közé a kamat- és jutalékjövedelmi, valamint a befektetési motiváció tartozik. A bankot érhető (hitelezési, likviditási, árfolyam- vagy politikai) kockázat ronthatja a bank tiszta bevételeit. Tájékozódhatunk a bankok szervezeti felépítéséről és a bankok működésének a szabályozásáról is. A szervezeti felépítésnek összhangban kell lennie a bank üzletpolitikájával, és tükröznie kell a bank piaci környezetéhez való alkalmazkodását. A fizetési rendszer szabályok és eszközök összessége, amelyekkel a személyek teljesítik fizetési kötelezettségeiket és hozzájutnak a nekik járó kifizetésekhez. Megismerjük hazánkat, az USA és Nagy-Britannia fizetési rendszerét is.

A bankok nemzetközi tevékenységében a bankképviseletek szere-

pét, a bankkapcsolatokat ismerjük meg, a nemzetközi pénzügyi piacokat bemutató rész a bankoknak a nemzetközi kereskedelembe végzendő feladatairól, ezen belül a külkereskedelmi fizetésekről, okmányos meghitelezésekről szól. A jó biztosítéknak könnyen érvényesíthetőnek, jogtisztának és értékelőnek kell lennie; a kezességeknek és garanciáknak számos formája van.

A szerző bemutatja a forgatható kereskedelmi okmányokat is. A váltó lehet kereskedelmi hitel-eszköz, fizetőeszköz, a kockázat megtestesítője, lejáratára szerint látra szóló és határidős váltó lehet. A csekk készpénz nélküli fizetőeszköz, forgatható kereskedelmi okmány, értékpapír. Rendkívül fontos a nemzetközi kereskedelem finanszírozása. Megismerjük jellemzőit és különböző módjait. A leszámítolás (diszkont) alapelveit, gyakorlatát szintén bemutatja a szerző. A forfétirozást, export-hitelbiztosítást is tárgyalja a könyv. Olvashatunk a finanszírozás költségeiről, a szindikált hitelekéről, amelyek színtere elsődleges vagy másodlagos piac lehet.

A devizapiaci műveletek egyik devizának a másikká történő átváltására vonatkoznak. A devizapiacokon az üzletfelek a különböző devizákban meghatározott bankbetétek tulajdonjogát cserélik el egymással. Az az utazó, aki saját pénzét idegen devizára váltja át, a devizapiac résztvevője ugyan, de csekély hatással van az árfolyamokra, amelyeket az intézményi kereskedelem befolyásol. A devizapiaci ügyletek szintén többfélék (azonnali, határidős, csere stb.) lehetnek. Végül a devizapiacok hitel-, elszámolási és kereskedelmi kockázatait ismerjük meg Székely György könyvében.

Rubóczky István